

LBRIS

We know
books

Copyright © 1971 Eule der Minerva Verlag UG (haftungsbeschränkt);
translation Copyright © 2026 SC Editura Lebada Neagra SRL
www.hilsenrath.de

traduki

Această carte a apărut cu sprijinul oferit de TRADUKI, o rețea literară din care fac parte: Ministerul Federal al Afacerilor Europene și Internaționale din Republica Austria, Ministerul Afacerilor Externe din Republica Federală Germania, Fundația Culturală Elvețiană Pro Helvetia, Forumul Austriac pentru Traducere Literară, din împuternicirea Ministerului Federal pentru Locuire, Artă, Cultură, Media și Sport al Republicii Austria, Goethe-Institut, Fundația S. Fischer, Agenția Slovenă de Carte, Ministerul Culturii și Medici din Republica Croația, Ministerul Afacerilor Externe, Mediului și Culturii din Principatul Liechtenstein, Fundația Culturală Liechtenstein, Ministerul Economiei, Culturii și Inovației din Republica Albania, Ministerul Culturii din Republica Serbia, Ministerul Culturii din România, Ministerul Culturii și Medici din Muntenegru, Târgul de Carte de la Leipzig, Ministerul Culturii și Turismului din Republica Macedonia de Nord și Ministerul Culturii din Republica Bulgaria.

Copyright notice: © of the translation: S. Fischer Foundation by order of TRADUKI

Credit foto copertă: © Ștefan Ioan

© 2026 by Editura Lebăda Neagră
pentru prezenta ediție în limba română

Această carte este protejată de legile copyrightului. Reproducerea, multiplicarea, punerea la dispoziția publică, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea deținătorului copyrightului constituie încălcări legislative cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc în conformitate cu legile în vigoare.

www.blackswanpublishing.ro

Editura Lebăda Neagră
Iași, Str. Plopilor fără Soț, nr. 45, 700273

EDGAR HILSEN RATH

NAZISTUL ȘI FRIZERUL

Traducere din limba germană
de Ion Lihaciu

Lebăda Neagră
Iași, 2026

CUPRINS

<i>Prefață</i> (de Alexander Rubel)	5
CARTEA I	9
CARTEA A II-A	77
CARTEA A III-A	169
CARTEA A IV-A	223
CARTEA A V-A	275
CARTEA A VI-A	383

Din această premisă grotescă se naște unul dintre cele mai neobișnuite romane despre Holocaust: o poveste picarescă, ironică și provocatoare, care transformă un criminal nazist într-un personaj de comedie neagră. Cu *Nazistul și frizerul*, Edgar Hilsenrath a creat probabil singurul roman picaresc despre un nazist din literatura universală.

Alexander Rubel

CARTEA I

1

Eu sunt Max Schulz, fiul nelegitim, deși pur arian, al Minnei Schulz... în momentul nașterii mele, era slujincă în casa negustorului evreu de blănuri Abramowitz. Nu există nicio îndoială cu privire la originea mea pur ariană, deoarece arborele genealogic al mamei mele, Minna Schulz, chiar dacă nu poate fi urmărit până în vremea când a avut loc bătălia din Pădurea Teutoburg, ajunge, totuși, până la Friedrich cel Mare. Nu pot spune cu certitudine cine era tatăl meu, dar cu siguranță era unul dintre cei cinci: măcelarul Hubert Nagler, lăcătușul Franz Heinrich Wieland, ucenicul de zidar Hans Huber, birjarul Wilhelm Hopfenstange sau valetul Adalbert Hennemann.

Am verificat cu atenție arborele genealogic al celor cinci tați ai mei și vă asigur că originea ariană a celor cinci a fost stabilită fără nicio îndoială. În ceea ce-l privește pe servitorul casei, Adalbert Hennemann... pot chiar afirma cu mândrie că unul dintre strămoșii săi purta porecla de *Hagen Chelarul*, un scutier al gloriosului cavaler Siegismund von der Weide, căruia stăpânul său i-a încredințat o anumită cheie ca semn al mării sale încrederi... și anume: cheia de la centura de castitate a soției sale... o centură de castitate aurită, care a devenit mai târziu celebră la curtea marelui rege și care avea să facă istorie.

Itzig Finkelstein locuia în casa de alături. Era de aceeași vârstă cu mine, sau... pentru a fi mai precis, și dacă îmi permiteți să mă exprim astfel: Itzig Finkelstein a văzut lumina zilei la exact două minute și douăzeci și două de secunde după ce moașa Gretchen Burtoasa m-a eliberat din pânțele întunecate ale mamei mele cu o smucitură puternică... dacă viața mea poate fi numită o eliberare, care... în cele din urmă... a devenit destul de discutabilă.

La două zile după nașterea lui Itzig Finkelstein, a apărut următorul anunț în *Curierul Evreiesc* din orașul nostru... orașul Wieshalle din Silezia:

„Eu, Chaim Finkelstein, frizer, proprietar al salonului de frizerie «Domnule de lume», situat la intersecția străzilor Goethe și Schiller, Wieshalle, membru al consiliului de conducere al «Clubului evreiesc de popice», secretar general adjunct al «Comunității evreiești», membru al «Societății germane pentru protecția animalelor», al Asociației «Prietenii plantelor», al Ligii «Iubește-ți aproapele» și al «Breslei frizerilor din Wieshalle», autor al broșurii *Tunsul fără scări...* permiteți-mi să vă aduc la cunoștință nașterea fiului și succesorului meu Itzig Finkelstein”.

În ziua următoare a apărut un al doilea anunț în *Curierul Evreiesc* cu următorul text:

„Noi, Comunitatea Evreiască din Wieshalle, suntem bucuroși să îl felicităm călduros pe domnul frizer Chaim Finkelstein, proprietarul salonului de frizerie «Domnul de lume», situat la intersecția străzilor Goethe și Schiller, Wieshallé, membru al consiliului de conducere al «Clubului evreiesc de popice», secretar general adjunct al «Comunității evreiești»,

membru al «Societății germane pentru protecția animalelor», al Asociației «Prietenii plantelor», al Ligii «Iubește-ți aproapele» și al «Breslei frizerilor din Wieshalle», autor al broșurii *Tunsul fără scări*, cu ocazia nașterii fiului și succesorului său Itzig Finkelstein”.

Vă puteți imagina ce i-a spus Hilda... Hilda sfrijita... menajera familiei Finkelstein... doamnei Finkelstein, atunci când anunțul nașterii micuțului Itzig a apărut în *Curierul Evreiesc* din Wieshalle?

„Doamnă Finkelstein”, a spus ea, „nu pricep nicicum asta. Chiar dacă aproape douăzeci de ani căsnicia dumneavoastră nu a fost binecuvântată cu un copil, acest anunț din ziar referitor la nașterea micuțului Itzig e prea de tot! De obicei, domnul Finkelstein nu este un fanfaron. A fost întotdeauna atât de modest!”

Hilda sfrijita: doi metri lungime, doi metri uscățime, față de curcă, păr negru ca smoala.

Săra Finkelstein: mică și rotunjoară, niște ochelari fără ramă care-i încăleacă nasul, părul împletit și prins în vârful capului, destul de încărunit, deși nu era încă bătrână. Arăta puțin prăfuită, la fel ca venerabilele fotografii de familie din sufrageria demodată a Finkelsteinilor. Chaim Finkelstein: chiar mai scund decât soția sa, însă nu dolofan. Un omuleț mic și slăbuț... umărul stâng un pic lăsat, ca și cum două mii de ani de exil, două mii de ani de suferință, ar apăsa pe acest umăr. Pe umărul stâng, cel ce e mai apropiat de inimă. – Nasul lui Chaim Finkelstein este greu de descris. Aș spune că... picura mai tot timpul... întotdeauna puțin înroșit din cauza unei răceli cronice. Dar nu strâmb. Nasul său nu era nici lung, nici coroiat. Era normal. Normal în sine. Finkelstein nu avea nici platfus.

Păr? Dacă avea păr? Domnul frizer Chaim Finkelstein? Nu. Nu avea păr. Cel puțin nu pe propriul cap. Dar nici n-avea nevoie. Pentru că omulețul Chaim Finkelstein avea ochi expresivi. Și oricine întâlnea acei ochi nu mai observa chelia. Nu mai observa nici nasul său ușor roșu, care picura mereu puțin, și nici dimensiunea redusă a siluetei sale. Ochii aceia erau mari și limpezi, buni și înțelepți. În ochii lui Chaim Finkelstein luceau literele Bibliei și o inimă care își înțelegea semenii.

Da. Așa era Chaim Finkelstein, frizerul evreu din Wieshalle.

Pe 23 mai 1907, în casa Finkelstein a avut loc un eveniment extraordinar: circumcizia lui Itzig Finkelstein.

Presupun că știți ce este circumcizia și că, dacă sunteți evreu, nu numai că v-ați privit propriul mădular mutilat, l-ați examinat, ca să spunem așa, dar v-ați gândit uneori și la cauza simbolică a lipsei prepuțului. Am dreptate?

Circumcizia este un semn al legământului dintre Domnul și poporul lui Israel și, ca atare, este numită și *Brith Mila*. În calitate de cititor sânguincios al lexiconului am aflat că circumcizia băieților evrei este un fel de castrare simbolică, un reper, ca să spunem așa, care se presupune că simbolizează următoarele: înobilarea omului, domolirea instinctelor animalice și ținerea în frâu a viciilor... un act simbolic pe care eu, ca ucigaș în masă, nu pot să-l laud îndeajuns.

² Când Itzig Finkelstein a fost circumcis, în casa Finkelstein domnea o atmosferă de sărbătoare. Salonul de frizerie „Domnul de lume” a fost închis. Menajera familiei Finkelstein, Hilda sfrijita, a rugat-o pe mama să o ajute puțin, pentru că avea foarte multă treabă, iar mama, care era preocupată de relațiile de bună vecinătate, s-a dus la familia Finkelstein și

a ajutat-o pe Hilda sfrijita în bucătărie. Acolo se coceau prăjituri cu miere și ștrudele cu mere, plăcinte dulci cu stafide și plăcinte cu migdale și tot felul de alte delicatese. Nu s-au zgârcit nici cu rachiul, iar mama și Hilda sfrijita, care nu detestau rachiul în sine, au băut în sănătatea evreilor și a lui Itzig Finkelstein.

Mama mea a ciocnit un pahar în bucătărie pentru sănătatea evreilor și pentru sănătatea lui Itzig Finkelstein, pentru că îi plăcea să bea rachiul și pentru că se simțea bine, dar nu înțelegea nicicum de ce se revărsau atâtea oaspeți în casă și ce petrecere ciudată sărbătorea familia Finkelstein, iar când, în cele din urmă, a iscodit-o puțin pe Hilda sfrijita, Hilda sfrijita a râs și a spus:

„Ce sărbătorim? Micuțul nostru Itzig împlinește astăzi opt zile. De aceea i se taie astăzi cuculețul! Așa e la evrei. Întotdeauna în a opta zi de la naștere”.

„Groaznic”, spuse mama. „Cel mic nu va mai putea face pipi... și mai târziu, nici să fută”.

„Nu-i deloc atât de groaznic”, zise Hilda sfrijita. „Cuculețul va crește la loc”. Și apoi Hilda sfrijita i-a explicat mamei mele cum se petrece totul: „Ascultă, Minna, a spus Hilda sfrijita, lucrurile stau cam așa: este un tip căruia i se spune *mohel*. Are un cuțit lung, ascuțit pe ambele părți. Cu acesta îi taie cuculețul băiețelului. Apoi mormăie câteva descântece și cuculețul tăiat crește din nou... nici prea lung, nici prea scurt... exact lungimea potrivită... însă, deosebit de gros și puternic. De aceea sunt binecuvântați evreii cu atât de mulți copii”.

„Foarte straniu”, spuse mama mea. „Așa ceva n-am mai pomenit”.

„Ca semn al legământului dintre poporul lui Israel și Domnul”, spuse Hilda sfrijita, „cel puțin așa a zis recent domnul frizer Chaim Finkelstein. Rabinul care a fost pe la noi zilele trecute a susținut și el ceva asemănător. A făcut referire chiar și la un anumit profet... cred că numele lui era Ieremia... care se presupune că le-a spus iudeilor: «Tăiați-vă împrejur pentru Dumnezeu și îndepărtați prepuțul inimii voastre»”.

„Doar prepuțul?”, întrebă mama.

„Da, prepuțul”, zise Hilda sfrijita.

„Atunci ar trebui să-i taie doar prepuțul micuțului Itzig”, zise mama mea... „și nu toată... la fel e... și cu inima”.

„Ei bine”, spuse Hilda sfrijita... „e adevărat... o sculă nu este o inimă... ea crește la loc... doar ți-am explicat asta”. Hilda sfrijita râse malițios. Mama clătină din cap și zise: „Ciudat, foarte ciudat. N-aș fi crezut că este omeneste posibil”.

„Cât are micuțul tău Max?”, întrebă Hilda sfrijita.

„Opt zile”, zise mama, „...la fel ca micuțul Itzig, sau, pentru a fi mai exactă, cu două minute și douăzeci și două de secunde mai tânăr.”

„Atunci, de-aș fi în locul tău, aș fi de acord să i se taie și lui cuculețul”, spuse Hilda sfrijita. „Fii atentă, Minna. Va crește din nou, la fel ca a evreilor, nici prea lung, nici prea scurt, exact lungimea potrivită, însă va fi foarte gros și viguros”.

Probabil că vă veți întreba în acest moment cum de îmi amintesc atât de clar toate acestea, însă, oricât aș vrea, nu vă pot spune.

După terminarea circumciziei lui Itzig Finkelstein, mama fugi acasă entuziasmată, îi alertă imediat pe cei cinci tați ai mei, mă ridică din pătuț și mă așeză pe masa din bucătărie cu intenția de a mă văduvi de membru, mai pe șleau, de a-l

tăia. Familia Abramowitz nu era acasă... iar eu, bietul vierme neajutorat și lipsit de apărare, eram la cheremul lor. Probabil că am bănuir ceva, pentru că am țipat ca un posedat și nici mama, nici cei cinci tați ai mei nu m-au putut liniști. Meșterul lăcătuș mă ținea de mâini, ucenicul zidarului mă ținea de picioare, mama mi-a vârat o suzetă în gură, valetul și vizitiul stăteau stânjeniți, în timp ce măcelarul rânjea scoțând un cuțit lung.

„N-o tăia”, zise mama mea brusc. „A fost doar o glumă”.

„Nu-i de glumă”, spuse măcelarul. „Așa ceva este o chestiune foarte serioasă”.

„Și dacă nu va mai crește la loc”, îngăimă mama, „la urma urmei, nu este evreu. În plus, mohelul nu este prezent pentru a-și murmura descântecele.”

„Dă-l naibii de mohel și vrăjile lui”, spuse măcelarul.

„N-o face”, zise mama. „Altfel, vom ajunge cu toții la zdup”.

Măcelarul era pe punctul să m-apece de membru, când s-a întâmplat ceva ciudat. Eu, Max Schulz, în vârstă de opt zile, am sărit brusc, urlând la gâtul măcelarului, l-am mușcat zdravăn, deși nu aveam încă dinți, am căzut la podea, m-am târât rapid până la fereastră, m-am prins de pervazul ferestrei, și am văzut pentru prima dată în viața mea... strada... o stradă obișnuită... cu trotuar, rigole și pavele... și case de cărămidă cu acoperișuri înclinate și colorate, am văzut căruțe și o mulțime de vietăți cu două și patru picioare, am văzut și cerul... cenușiu și negru... înnegurat și mohorât... am văzut păsări care se învârtteau în cerc... dar n-am văzut îngeri, niciun înger.

Jos, în stradă, se adunase lume. Cineva strigă: „Ce naiba se întâmplă acolo sus?” Iar mama, care între timp venise la fereastră și mă luase în brațe, a răspuns strigând: „Da' ce poate să fie!”

Probabil credeți că vă iau peste picior? Sau, nu credeți, dar sunteți de părere că: „Max Schulz este nebun! Își imaginează că au vrut să-l omoare... pentru că era un bastard... și totul sub pretextul unei circumcizii, așa cum se obișnuiește la evrei: în a opta zi de la naștere. De fapt ce urmărește Max Schulz? Ce vrea el să cred? Pe cine vrea să dea vina? Pe mama lui? Pe evrei? Sau pe bunul Dumnezeu? – Și chestiunea cu instinctul de autoapărare al sugarului, modul de a scăpa, impresiile de la fereastră... tâmpenii! Așa ceva nu există! Doar un coșmar! Nimic mai mult!”

Însă eu doar vreau să vă spun povestea mea... într-o ordine sistematică... oare așa se spune?... deși nu vă voi relata absolut tot, ci doar cele mai importante momente, sau ceea ce eu, Itzig Finkelstein, la acea vreme încă Max Schulz, consider că este deosebit de important.

Cei cinci tați ai mei o vizitau pe mama în fiecare seară. Faceau coadă în fața ușii de la camera ei. De obicei, cel mai puternic, măcelarul, se ducea primul la ea, apoi venea rândul lăcătușului, apoi ucenicul de zidar, apoi vizitiul, apoi valetul. Da, valetul era întotdeauna ultimul, pentru că era cel mai slab, un omuleț delicat, cu o voce pițigăiată, care nu avea de ales decât să-și îmbăieze scula în sperma celorlalți patru tați ai mei.

Desigur, negustorului evreu de blănuri Abramowitz nu i-a plăcut acest lucru, ceea ce eu, Itzig Finkelstein, pe atunci încă Max Schulz, pot înțelege. Negustorul de blănuri Abramowitz nu avea nimic împotriva mea și nici împotriva existenței mele, atât timp cât era convins că sunt fiul vizitiului său Wilhelm Hopfenstange sau al valetului său Adalbert Hennemann, întrucât amândoi făceau parte din familie, ca să spunem așa.

Abia când negustorul de blănuri a devenit suspicios a ieșit scandal. Într-o zi i-a spus mamei mele: „Doamnă Minna! Așa nu mai merge. Credeam că e vorba doar de vizitiul și valetul meu. Dar cinci bărbați la rând, e prea mult. La urma urmei, aceasta este o casă respectabilă.”

„Lucrurile bune vin câte trei”, zise mama mea.

„Trei, dar nu cinci”, replică negustorul de blănuri. „Cinci cu siguranță nu este. Aceasta este o casă onorabilă, drept care mă văd nevoit să vă dau afară.”

2

Într-o zi ploioasă de iulie... abia împlinisem șapte săptămâni... Biata mea mamă își făcu valizele, mă luă în brațe și plecă din casa Abramowitz. Cei cinci tați ai mei o ajutară, bineînțeles, la căratul bagajelor. Bagajul mamei mele era format din trei valize, un rucsac, o plasă de cumpărături și o umbrelă. Măcelarul căra cea mai grea valiză, o valiză galbenă din lemn cu lacăt și zăvor de fier, maistrul lăcătuș valiza din piele maro, ajutorul de zidar valiza albastră din pânză, vizitiul rucsacul, în timp ce valetul slab luă doar umbrela și plasa de cumpărături, o plasă de culoare verde-aprins, umplută cu alimente, dar și cu alte articole indispensabile, cum ar fi: jar-tiere, bigudiuri, fundițe de pus în păr și așa mai departe.

Trebuie să vă imaginați că mama era o femeie robustă, despre care lumea spunea că ar cântări două tone, deși avea picioarele subțiri. Arăta ca un butoi de bere ambulant pe picioroange, picioroange care abia reușeau să susțină cu demnitate trunchiul uriaș. Ar mai fi de menționat părul blond

și bogat al mamei mele, ochii ei albaștri ca oțelul și nasul cârn, amuzant ca bărbia ei dublă cu alunița maronie. Avea buze senzuale. Dinții ei erau albi și puternici, dinți care mereu îl fascinau pe măcelar, pentru că măcelarul îi spunea mereu mamei mele: „Doamne, Minna, când îți văd dinții, mi-e mereu teamă că o să-mi muști scula”.

Și atunci mama obișnuia să spună: „Ei na, termină cu prostiile, Hubert, așa ceva mi s-ar putea întâmpla doar cu valețul Adalbert Hennemann, deoarece o are atât de flască. Eu nu mușc din ceea ce e tare ca oțelul. Sau crezi că vreau să-mi rup dinții?”.

„Nu, Minna”, spuse măcelarul. „Dar cu dinții nu-i de glumă”.

Când ieșirăm cu toții din casă, eu dormeam liniștit în brațele mamei. Abia când am trecut pe lângă salonul de frizerie al lui Finkelstein m-am trezit și am început să plâng. Chaim Finkelstein ieși în grabă din frizerie, deși tocmai săpunea un client. Sfrijita Hilda deschise fereastra de la etajul doi, văzu ce se întâmplă și coborî în grabă în stradă. M-au pupat și m-au mângâiat, însă fără niciun succes. În cele din urmă, mama spuse: „Nu știi ce se întâmplă cu băiatul, domnule Finkelstein. Prăvălia dumneavoastră l-a vrăjit pe băiat”.

„Cum adică *prăvălie*?”, întrebă Chaim Finkelstein. „Eu nu am o prăvălie. Am un *salon de frizerie*”.

„Înseamnă că salonul l-a vrăjit”, replică mama mea. „Altfel nu ar urla în halul ăsta”.

„Haide, Minna”, spuse măcelarul, „nu mai sta atât de mult de vorbă cu evreul ăsta... în plus, valiza de lemn e prea grea”.

„Da, ar trebui să mergem mai departe”, spuse valetul, iar ceilalți tați ai mei îl îngânără.

Nu știam încotro să o luăm. Salonul de frizerie al lui Chaim Finkelstein se afla, așa cum am menționat mai devreme, la intersecția străzilor Goethe și Schiller. Măcelarul insista să rămână pe strada Goethe, presupun că din cauza *Regelui ielelor*, deși nu sunt sigur că știa poemul lui Goethe – poate că măcelarul auzise ceva despre goana nebună prin pădurea întunecată sau despre tată și fiu sau despre un cal nă răvaș – și poate că astea îl impresionaseră... valetul, însă, iubea *Clopotul*, sunt sigur de asta, ba chiar cita uneori din marele poem al lui Schiller: „Doamne, Minna, nu pot urni pianul de pe loc, e «zidit zdravăn» în pământ”... și el, el voia neapărat să rămânem pe strada Schiller. Celorlalți trei tați ai mei le era indiferent. Meșterul lăcătuș era de părere că încuierile de la ușile de pe strada Goethe nu erau mai bune decât cele de pe strada Schiller, iar ajutorul zidarului aprobă dând din cap și spuse: „Da, casele de pe strada Schiller sunt la fel de pline de ploșnițe ca și cele de pe strada Goethe”. Iar Wilhelm Hopfenstange, vizitiul, remarcă faptul că pavajul de pe ambele străzi era denivelat și plin de cioburi de sticlă și alte chestii. În cele din urmă, mama luă decizia finală și spuse: „În primul rând vom traversa pe cealaltă parte a străzii!”.

Cunoașteți orașul german Wieshalle? Străzile sunt întortocheate și înguste, atât de înguste încât de pe cealaltă parte a străzii nu numai că puteai vedea totul, dar puteai și auzi tot ce se vorbea în fața salonului de frizerie „Domnul de lume”.

Acolo stătea Anton Slavitzki... Anton Slavitzki, pedofilul... și privea rânjind spre grupul nostru. Anton Slavitzki era frizer de profesie, la fel ca Chaim Finkelstein, dar nu unul la fel de bun. Frizeria sa..., căci nu era salon de frizerie, nu era atât de elegantă... se afla vizavi de salonul de frizerie „Domnul de lume”, astfel încât ambii frizeri... Finkelstein și Slavitzki...